

Eesti kaitsetööstuse väljavaated Euroopa kaitsevajaduste kasvades

Euroopa julgeoleku tugevdamine ja NATO kaitsekulude kasv loob Eestile märkimisväärse võimaluse kasvatada meie kaitsetööstust. Lähima kümnendi jooksul investeerivad Euroopa riigid kaitsevarustuse soetamise täiendavalt 1 triljon eurot, millest pool hangitakse Euroopa sisesealt.

NATO kaitsekulude eesmärk 5% SKP-st aastaks 2035 tähendab NATO aastaelarve kahekordistumist. Suur osa eelarvest läheb varustuse hankimisele. Euroopa Liidu eesmärk vähendada oluliselt kaitsevarustuse impordisõltuvust tähendab turunõudluse potentsiaalset kasvu 49 kuni 80 miljardi euro ulatuses aastas. Hästi sihitud toetusmeetmetega võib Eesti kaitsetööstuse sektor tänu ekspordivõimalustele kasvada aastaks 2035 hinnanguliselt kuni kuue protsendini SKP-st. Sellisel juhul sektori täiendav tööjõuvajadus oleks kuni 4800 inimest aastas.

Euroopa julgeolekukeskkond on peale Venemaa täiemahulise agressioonisõja algust Ukraina vastu 2022. aastal pöördeliselt muutunud ning selle mõjul on muutunud ka Euroopa kaitsekulutuste dünaamika. Kaitse-eelarve suurenemine toimub paralleelselt SKP kasvuga, kuid olulise juurdekasvu annab poliitiline otsus jõuda seniselt tasemelt 5% tasemeni SKP-st¹ (joonis 1).

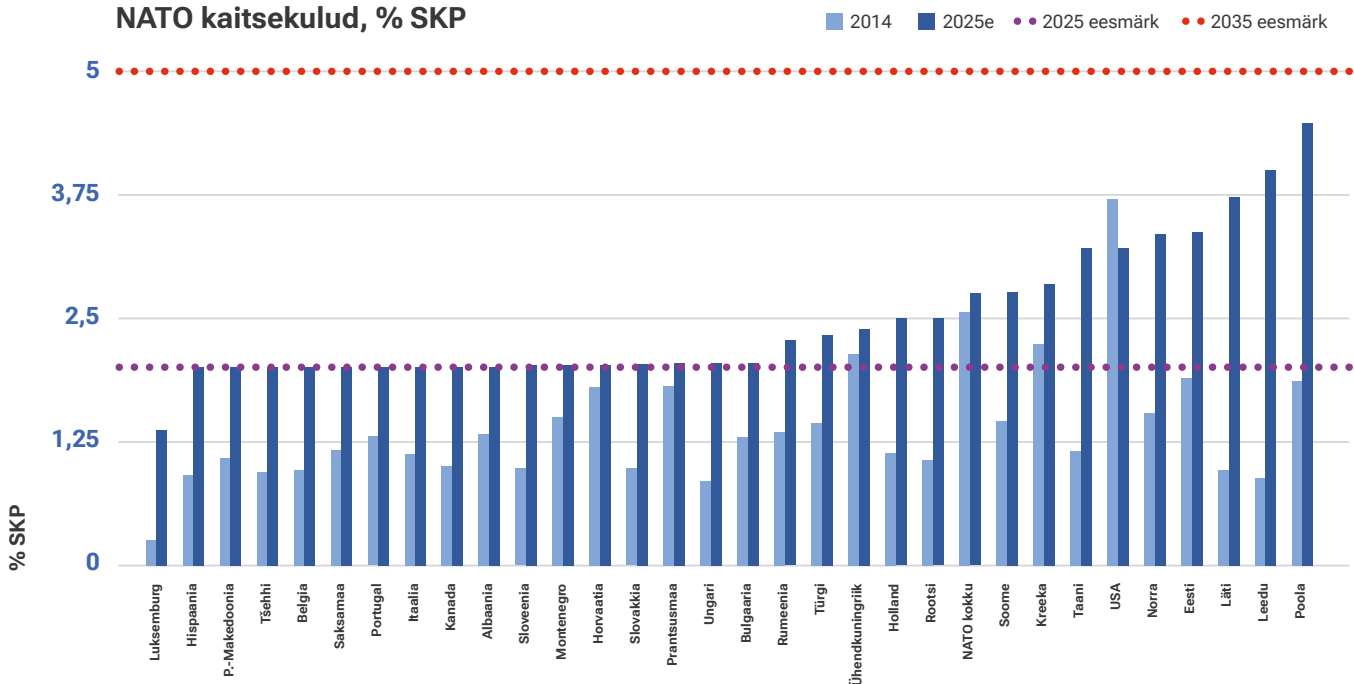
Lühiraport on valminud uurimissuuna „Majanduse konkurentsivõime tulevik“ raames. Uurimissuunas analüüsitakse Eesti majanduse tulevikuväljavaateid, võimalusi ja takistusi ning esitatakse perspektiivikad majanduspoliitilised soovitused. Uurimissuund on osa Riigikogu majanduskomisjoni poolt kokku kutsutud konkurentsivõime eksperdikogu tööst.

Uurimissuuna materjalid:
www.arenguseire.ee

Suur osa lisanduvast rahast suunatakse varustuse kategooriasse

Kalkulatsioonid näitavad, et senise kulustruktuuri põhjal kasvaks varustuse nõudlus Euroopas kümne aasta jooksul 0,98 triljonit eurot. Tõenäoliselt tegelik kasv isegi ületaks

NATO kaitsekulud, % SKP

Joonis 1. NATO riikide kaitsekulutuste tase
Allikas: Autori joonis, NATO andmed

selle, sest on näha, et kõrgemate kaitsekuludega riikidel kasvab varustuse osakaal koguelarvest. Kui arvestada võimalust, et varustuse osakaal tõuseb ca 30% juurest 40%-ni, nagu andmeanalüüs viitab, ulatub kümne aasta lisavajadus lausa 1,34 triljoni euronile. Euroopa strateegiline suund vähendada sõltuvust USA relvastusest tähendab, et vähemalt pool sellest summast tuleb katta Euroopa Liidu siseselt.² **Nii kujuneb potentsiaalseks turu kasvuks 49–80 miljardit eurot aastas, millest osa võiksid haarata ka Eesti ettevõtted.**

Euroopa kaitsevõime lüngad loovad uusi ekspordivõimalusi

Euroopa prioriteedid on õhu- ja raketikaitse, suurtükivägi ja pikamaa tulelöögivõimekus, laskemoona ja raketite tootmine, autonoomsed maismaa- ja õhusüsteemid, küber- ja elektrooniline sõjapidamine ning sõjaline mobiilsus.³ See mitmekesisus eeldab riiklike toetusmeetmete strateegilisi valikuid, sest kõikides valdkondades ei ole mõistlik samaaegselt konkureerida.

	Stsenarium	
	konservatiivne	ambitsioonikas
NATO eesmärk SKP-st 2035	5%	5%
Varustuse osakaal kogu kaitsekuludest	29,4%	40%
EU varustuse impordikalduvus	50%	40%
Eesti turuosa varustuse kuludest	0,44%	1%
Lisandväärtus/käive	33,5%	33,5%
Lisandväärtus töötaja kohta aastas, eur	56280	56280
Lisandvate töötajate arv aastas	1300	4800
Sektori käive 2030, mld eur	1,81	4,75
Sektori käive 2035, mld eur	2,90	8,77
Sektori osa SKP-st 2030	1,35%	3,53%
Sektori osa SKP-st 2035	1,98%	5,99%

Tabel 1. Kaitsetööstuse kasvustsenariumid

Viitatud allikad:

1. [NATO historic data](#), 2026
2. Euroopa Komisjon, [DEFIS EDIS andmeleht](#) 2026
3. Euroopa Komisjon White Paper for European Defence – Readiness 2030, p7
4. [Eesti Statistika andmebaas RAA0045](#)

Eesti potentsiaalne turuosa Euroopa kaitse-eelarve varustuskuludes

Väikeriigina on Eestil mõttekas keskenduda valdkondadele, kus meil on juba kujunenud eelised. Neid on käesoleva analüüsi hinnangul kolm: **küberkaitse, autonoomsed maismaa- ja õhusüsteemid ning kahesuguse kasutusega tehnoloogiad.**

Kui Eesti suudab säilitada praeguse 0,44-protsendilise osakaalu Euroopa Liidu riikide varustuskuludes, lisanduks Eesti kaitsetööstusele igal aastal umbes 217 miljonit eurot käivet. Ambitsioonikamal eeldusel, et Eesti turuosa kasvab 1%-ni, lisanduks igal aastal umbes 804 miljonit eurot käivet ja 269 miljonit eurot lisandväärtust. **Sellisel juhul võiks sektori panus SKP-sse ulatuda 2030. aastaks 3,5%-ni ja 2035. aastaks kuni 6%-ni.** Võrdluseks: 2025. aastal moodustas 2% SKP-st näiteks põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük kokku ning 6,1%-ni SKP-st ulatus ehitussektori lisandväärtus.⁴

Samas nõuaks ambitsioonika kasvu stsenaarium 4800 uut töökohta aastas ja hõivatute arv kaitsetööstuses ületaks seitsme aastaga hõivatute arvu IKT sektoris. Oodatav SKP kasv ei realiseeruks, kui tööjõud tuleks üle suurema lisandväärtusega sektoritest (tabel 1).

Kokkuvõttes avab Euroopa julgeolekukriis Eesti majandusele võimaluse, mis võib järgmise kümnendi jooksul kujuneda strateegiliselt olulisimaks kasvumootoriks. Edu sõltub sellest, kui hästi suudab Eesti keskenduda oma tugevustele ning kui hästi suudetakse lahendada tööjõu-, regulatsiooni- ja kapitalitõrkeid.

Eesti riigil on oluline roll kaitsetööstuse sektori kasvus

Riigi roll on ennekõike luua keskkond, mis kiirendab innovatsiooni ja toote testimist, vähendab regulatiivseid takistusi, võimaldab paindlikumaid hankemudeleid ning toetab kõrgtehnoloogilist tootmist ja iduettevõtteid, näiteks olles neile julgeks esmakliendiks. Koostöö Ukrainaga jääb kriitiliseks nii testimise kui arenduse seisukohast.